

Α Φ Ι Ε Ρ Ω Μ Α
ΤΙΜΗΣ, ΜΝΗΜΗΣ ΚΑΙ ΕΥΓΝΩΜΟΣΥΝΗΣ
ΣΤΟΥΣ ΠΕΣΟΝΤΕΣ ΚΑΙ ΑΓΝΟΟΥΜΕΝΟΥΣ
ΤΗΣ ΤΡΑΓΩΔΙΑΣ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ ΤΟΥ 1974
υποστρατήγου ε.α. Νικολάου Ζαρκάδα

Εισαγωγή

Ιούλιος 2025 Συμπληρώνονται πενήντα ένα χρόνια από την αποφράδα εκείνη ημέρα, το **Σάββατο 20 Ιουλίου 1974**, κατά την οποία οι τουρκικές δυνάμεις κατοχής αποβιβάστηκαν από θάλασσα και αέρα και εισέβαλαν στην μαρτυρική Μεγαλόνησο. Κατέλαβαν το 37% του εδάφους της, δημιούργησαν 200.000 πρόσφυγες στην Πατρίδα τους, εγκατέστησαν κατοχικό στρατό 40.000, εποίκησαν την κατεχόμενη περιοχή στην οποία και θέλησαν να δώσουν υπόσταση κράτους γνωστή ως ψευδοκράτος και διατηρούν μέχρι σήμερα, παρά τα ψηφίσματα του Ο.Η.Ε., την Κύπρο και την πρωτεύουσά της Λευκωσία χωρισμένη σε δύο κοινότητες.

Πολεμικές Επιχειρήσεις

Τις υπέρτερες σε δύναμη, άρτια εξοπλισμένες με σύγχρονο οπλισμό και με ασφάλεια και κυριαρχία υποστηριζόμενες από αέρα και θάλασσα τουρκικές δυνάμεις αντιμετώπισαν οι μονάδες της Εθνικής Φρουράς Κύπρου, της Ελληνικής Δύναμης Κύπρου {ΕΛΔΥΚ} και από την νύχτα 21/22 Ιουλίου και η Α΄ Μοίρα Καταδρομών.

Τον άνισο, επικό, σκληρό, καταδικασμένο και απελπισμένο αυτόν αγώνα οι έλληνες αξιωματικοί και οπλίτες διεξήγαγαν με ηρωισμό, αυτοθυσία, αυταπάρνηση, καρτερικότητα και πρωτοφανή αποφασιστικότητα. Κανείς τους δεν δέιλιασε μπροστά στον όγκο των τουρκικών δυνάμεων εισβολής και όλοι τους παρέμειναν πιστοί στον στρατιωτικό τους όρκο, παραμέρισαν τον κίνδυνο του θανάτου και σκέφτηκαν μόνον την υπεράσπιση της τιμής, της ελευθερίας και της ανεξαρτησίας της Κύπρου και γενικότερα της Ελλάδας.

Οι έλληνες αξιωματικοί και οπλίτες πολέμησαν και αποφασιστικά υπερασπίστηκαν την μαρτυρική Κύπρο, με αίσθημα καθήκοντος και πνεύμα θυσίας βάδισαν την οδό της αυταπάρνησης και δημιούργησαν «Νέες Θερμοπύλες» στο στρατόπεδο της ΕΛΔΥΚ. Εκατόν εξήντα ένας πότισαν με το αίμα τους το δένδρο της ελευθερίας της Μεγαλονήσου. Κοντά τους ζήσαμε και νοιώσαμε τον πόνο του στρατιώτη και το βογγητό του τραυματία.

Σε αυτούς, τους πεσόντες και αγνοουμένους, οι οποίοι έφυγαν από τη ζωή χωρίς να βρεθούν στο πλάι τους, την στερνή ώρα, ούτε η μάνα, ούτε η αδελφή, και δεν κηδεύτηκαν σε φέρετρο με λουλούδια, όπως συνηθίζεται, δεν διαβάστηκαν στην εκκλησία και δεν αξιώθηκαν του «τελευταίου ασπασμού» των συγγενών και φίλων τους, οφείλουμε, οι επιζώντες, κυρίως, της θλιβεράς δοκιμασίας, την απόδοση ενός ειλικρινούς φόρου μνήμης, τιμής και ευγνωμοσύνης. Οι περισσότεροι των αγνοουμένων δολοφονήθηκαν στους χώρους, που τους συνάντησαν οι τουρκικές δυνάμεις εισβολής.

Οι έλληνες αξιωματικοί και οπλίτες, προικισμένοι με τις αρετές της τόλμης και της ανδρείας, πήγαν εκεί που τους έστειλε η Πατρίδα, εκτέλεσαν διαταγές, πολέμησαν με ηρωισμό, τήρησαν τον όρκο τους και έπραξαν το καθήκον τους. Δεν πρέπει να αφήσουμε τη λησμονιά να καλύψει την ένδοξη, αλλά και αιματοβαμμένη προσφορά τους στην Κύπρο.

Ηθική Αναγνώριση – Προτάσεις

Μέχρι σήμερα, η πολιτική και στρατιωτική ηγεσία του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας {ΥΕΘΑ} δεν αποφάσισε να εξετάσει, να ερευνήσει, να εκτιμήσει, να επιβραβεύσει ή να απορρίψει τις ενέργειες και τις πράξεις των μονίμων και εφέδρων στελεχών, οι οποίες περιγράφονται στις πολεμικές εκθέσεις και στις προτάσεις απονομής ηθικών αμοιβών των μονάδων, των συγκροτημάτων ή των σχηματισμών, που συμμετείχαν στις πολεμικές επιχειρήσεις στην Κύπρο. Είναι δυνατόν να ξεχνιούνται ή να διαγράφονται και να μη μνημονεύονται και τιμώνται η επικίνδυνη και ηρωική αποστολή «ΝΙΚΗ», η αποφασιστική και αποτελεσματική συμμετοχή της Α΄ Μοίρας Καταδρομών στις επιχειρήσεις του αεροδρομίου της Λευκωσίας ή ο πιτάνιος και αποφασιστικός αγώνας της ΕΛΔΥΚ στο στρατόπεδό της; Η Ελλάδα ποτέ δεν έπαυσε, κατά το παρελθόν, να είναι πιστή στις παραδόσεις και να τιμά αυτούς που μάχονται και έπεσαν για τις ιδέες και τα ιδανικά της Πατρίδας μας.

Τα προτεινόμενα αποτελούν πολεμικές ηθικές αμοιβές και όχι τυπική αναγνώριση και ανάμνηση της υπηρεσίας κατά την πολεμική περίοδο, όπως καθορίστηκε, στην Κύπρο. Με την απονομή τους η Πολιτεία αναγνωρίζει το θάρρος, την αυτοθυσία, την αφοσίωση των αξιωματικών και οπλιτών κατά τις πολεμικές επιχειρήσεις, δηλαδή αναγνωρίζει και επιβραβεύει τις ηρωικές πράξεις ή υπηρεσίες σε καιρό πολέμου.

Βέβαια, η Πολιτεία με δυο προεδρικά διατάγματα, τα από 23.10.2023 και 30.10.2023 {ΦΕΚ 3029 Γ'} απένειμε και χορήγησε σε ορισμένο και μικρό αριθμό ατόμων αντίστοιχα από το εφεδρικό και μόνιμο στρατιωτικό προσωπικό, που συμμετείχε στις πολεμικές επιχειρήσεις της Κύπρου το **Αναμνηστικό Μετάλλιο Επιχειρήσεων Κύπρου**.

Πλην, όμως ο αριθμός των στελεχών και οπλιτών, που απονεμήθηκε είναι λίαν περιορισμένος, έναντι των 2.299 ατόμων του αρχικού Προεδρικού Διατάγματος, το οποίο καταργήθηκε «για λόγους δημοσίου συμφέροντος». Είναι απαραίτητο όπως επανεξετασθεί και απονεμηθεί σε αυτούς που είχαν συμμετοχή το Αναμνηστικό Μετάλλιο. Είναι μια απονομή και χορήγηση, η οποία δεν έχει καμία οικονομική επιβάρυνση, ενώ αντίθετα έχει μέγιστη επίπτωση στην ηθική αναγνώριση της προσφοράς τους.

Ομοίως, με νομοθετικές ρυθμίσεις προέβλεψε αρχικά μεν τη διοικητική και συνταξιοδοτική αποκατάσταση στον καταληκτικό βαθμό της στρατιωτικής ιεραρχίας των φονευθέντων και αγνοουμένων αξιωματικών και οπλιτών {παρ. 3 άρθρου 4 νόμου 3670/2008 – ΦΕΚ 117 Α'} και τελευταία δε την απονομή από 1.8.2020 ισόβιας μηνιαίας τιμητικής παροχής σε όλους, που συμμετείχαν στα γεγονότα της Κύπρου, κατά τις πολεμικές περιόδους του νόμου 2641/1998 {παρ. 88 νόμου 4864/2021 – ΦΕΚ 237 Α'}.

Από τις σχετικές ευεργετικές ρυθμίσεις των παραπάνω νόμων άδικα, αψυχολόγητα και καταχρηστικά εξαιρέθηκαν οι φονευθέντες κατά το εγκληματικό πραξικόπημα, οι οποίοι εφάρμοσαν κανονισμούς και διαταγές των προϊσταμένων τους και δεν ενήργησαν με δική τους πρωτοβουλία.

Η μηνιαία τιμητική οικονομική παροχή της συμμετοχής των αξιωματικών και οπλιτών στις επιχειρήσεις, κατά τις καθοριζόμενες από τον νόμο περιόδους, έχω την γνώμη, ότι είναι δίκαιο και αναγκαίο, όπως είναι μεταβιβάσιμη στην επιζώσα σύζυγο, η οποία την συγκεκριμένη αυτή περίοδο, ευρίσκετο στην Κύπρο. Αφορά δε πολύ περιορισμένο αριθμό συζύγων, ο οποίος καθημερινά μειώνεται. Αποτελεί μέγιστη ηθική αναγνώριση της προσφοράς τους κατά τις δύσκολες εκείνες ημέρες και ώρες.

Οι Τούρκοι μεθοδικά και συστηματικά επιχειρούν την πληθυσμιακή αλλοίωση της Κυπριακής Δημοκρατίας, την αρπαγή, τη λεηλασία ή την καταστροφή των κυπριακών περιουσιών, την εξαφάνιση των θρησκευτικών και πολιτιστικών μνημείων.

Η Τουρκία επί πενήντα ένα χρόνια τις αγριότητες, τους φόνους, τους ομαδικούς βιασμούς και κακοποιήσεις, την απάνθρωπη μεταχείριση και τον βασανισμό κρατουμένων και αιχμαλώτων, τις εκτελέσεις άοπλων και αιχμαλώτων πολέμου, την εξαφάνιση πολιτών και στρατευμένων, τους ομαδικούς τάφους, την καταστροφή και λεηλασία των πολιτιστικών και εκκλησιαστικών μνημείων, μεταφράζει και χαρακτηρίζει «στρατιωτικές επιχειρήσεις ειρήνης».

Οι κύριοι και αποφασιστικοί παράγοντες της αποτυχίας απόκρουσης της τουρκικής εισβολής πρέπει να αναζητηθούν τόσο στην έλλειψη εσωτερικής ενότητας και συντονισμού, στην καθυστέρηση εφαρμογής των επιχειρησιακών σχεδίων αντιμετώπισης τουρκικής απόβασης, όσον και στις παραπλανητικές πληροφορίες ότι δεν πρόκειται περί απόβασης, αλλά περί απλής επίδειξης ισχύος, από την εγγύητρια δύναμη, την Τουρκία.

Οι έλληνες αξιωματικοί και οπλίτες πήγαν εκεί που τους έστειλε η Πατρίδα, εκτέλεσαν διαταγές, πολέμησαν με ηρωισμό, τήρησαν τον όρκο τους και έπραξαν το καθήκον τους. Αυτοί πληγώθηκαν δυο φορές εκεί στο πεδίο της μάχης, αλλά και στην Πατρίδα τους με τη μη αναγνώριση της πολεμικής τους αρετής. Η δε κρίση της προσφοράς τους πρέπει να είναι ανάλογη των καθηκόντων, των μέσων, της αποστολής, των διαταγών και του τρόπου, της μεθόδου και της αποτελεσματικότητας εκτέλεσης αυτών.

Κυκλοφορεί και αποδίδεται μια σκόπιμη και άδικη μομφή κατά των ελλήνων αξιωματικών ότι αυτοί με το «άφρον και προδοτικό» πραξικόπημα κατά του Μακαρίου στις 15 Ιουλίου 1974, προκάλεσαν την τουρκική επέμβαση και εισβολή και έφεραν την τούρκικη κατοχή στην Κύπρο.

Η εντύπωση αυτή δεν ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα. Το πραξικόπημα υπήρξε και αποτέλεσε την αφορμή, το πρόσχημα και το κάλυμμα της εισβολής. Ο πραγματικός λόγος ανάγεται στη σφαίρα της γεωστρατηγικής και των συμφερόντων των Μεγάλων Δυνάμεων και της Τουρκίας.

Καιρός είναι, όπως η γενικευμένη αυτή μομφή κατά των ελλήνων αξιωματικών παύσει να τους αποδίδεται και σταματήσει να γίνεται έμμεσα λόγος ακόμη και για προδοσία.

Όσα χρόνια κι αν περάσουν δεν μπορεί ποτέ να ξεχάσουμε τα όσα συνέβησαν στην Κύπρο το 1974 και παρά του ότι όσο περνάει ο καιρός οι άμεσες μαρτυρίες σταδιακά χάνονται, δεν σβήνει ο πόνος και η μνήμη για τον χαμό των αξιωματικών και οπλιτών της Κυπριακής τραγωδίας.

Ευχαριστώ για την φιλοξενία.

Θεσσαλονίκη, Ιούλιος 2025.